

Nacionālās apvienības „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK” PROGRAMMA

Programmas sadalu satura rādītājs:

Izglītība	2
Attīstība	3
Labklājība	5
Valoda un kultūra	7
Vide	8
Latvija Eiropā un pasaulē	9
Laba pārvaldība	10
Uzņēmējdarbība un nodokļi	11
Drošība un tiesiskums	13

Nacionālā apvienība „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK (turpmāk tekstā – Apvienība) ir izveidojusies valstij sarežģītā laika posmā, kad Latviju skārusi smaga ekonomiskā krīze, sabiedrībā zudusi ticība valsts varai, daudzi latvieši devušies emigrācijā. Tomēr esam pārliecināti, ka tieši šobrīd valstij paveras attīstības iespējas, un mums ir skaidrs, kā rīkoties. Apvienība balstīsies uz „Latvijas Nacionālās neatkarības kustības” (LNNK) atmodas laika ideāliem, „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK pieredzi tautsaimniecībā, „Visu Latvijai!” jaunības ideālismu un Eduarda Berkļava novēlējumu apvienot nacionāli orientētos politiskos spēkus.

Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur latviešu tauta var pilnvērtīgi dzīvot un attīstīties, runāt savā valodā un noteikt savu nākotni. Mūsu nacionālisms – ticība savai valstij, mīlestība un cieņa uz savu tautu – būs jūtama ikkatrā mūsu domā un darbā. Pārliecība par savu valsti un jauna cerība vienos mūs visus kopīgā darbā.

Mūsu programma nosaka, kā panākt labklājību, taisnīgumu un drošību nacionālā – latviskā Latvijā. Programma tapusi, ņemot vērā apvienības „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK un „Visu Latvijai!” programmatiskos dokumentus, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras uzņēmēju priekšlikumus, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, nosakot konkrētus mērķus un uzdevumus nākamajam četru gadu periodam un valsts ilgtermiņa attīstības virzienus.

Nākotnes Latviju mēs redzam kā valsti ar augstu izglītības līmeni, draudzīgu uzņēmējdarbībai, ar daudz lielāku iespēju vienlīdzību visiem sabiedrības slāņiem, valsti ar visaugstāko vides kvalitāti pasaulē. Ir atjaunota uzticība valsts varai un vairota sabiedrības locekļu savstarpēja uzticēšanās, solidaritāte un pilsoniskā aktivitāte.

Lai to panāktu, nepieciešama plaša sabiedriska vienošanās par valsts attīstības mērķiem, kas nosaka likumdevējas varas un izpildvaras lēmumus, arī resursu mērķtiecīgu sadali. Nākotnes Latvijā ir tiesiska, caurspīdīga, prognozējama, starptautiski pievilcīga un konkurētspējīga uzņēmējdarbības vide, spēcīgi vietējie uzņēmēji, un to raksturo zems korupcijas līmenis, augsts sabiedrības līdzdalības līmenis pārvaldībā, pārvaldītāju un pārvaldāmo savstarpēja uzticēšanās un sociālās nevienlīdzības mazināšanās. Ekonomisko izaugsmi un darbavietas nodrošina mūsu valsts unikālās priekšrocības – dabas un vides resursi, izglītoti un strādīgi darbaspēks un ģeopolitiskais novietojums. Valstī ir maza, bet efektīva pārvalde, kompetenti, sadarboties spējīgi, valsts un sabiedrības attīstībā ieinteresēti vadītāji gan valsts pārvaldē, gan uzņēmējdarbībā, tie ir politiski un profesionāli atbildīgi un nodrošina reālās vajadzībās un iespējās sakņotus pakalpojumus sabiedrībai. Valsts tautsaimniecība ir orientēta uz eksportu ar augstu zināšanu un pievienotās vērtības īpatsvaru, mērķtiecīgi aizstājot importu, ciktāl tas nav pretrunā ar starptautiskajām saistībām, un pilnvērtīgi izmantojot visu Latvijā rodamo darbaspēku. Svarīgas ir ārvalstu investīcijas, kas nodrošina zināšanu pārnesi un augošu Latvijas konkurētspēju, investīcijas Latvijai ir piesaistāmas ilgtermiņā. Mērķtiecīgi tiek veidots un rūpīgi kopts Latvijas tēls pašu acīs un pasaulē: maza, izcila nācija, valsts un tautsaimniecība – gudra, čakla, zaļa, daudzveidīga un uzņēmīga!

Izglītība

Mūsu pirmā un galvenā prioritāte – investīcijas un finansējums izglītībai, veidojot ilgtermiņa ieguldījumu cilvēkresursos, jo izglītība ir nozīmīgs instruments ekonomiskās attīstības nodrošināšanai, tas gan ietekmē iedzīvotāju labklājību un dzīves kvalitāti, gan veido sabiedrības vērtību sistēmu.

Izglītības sistēmu nepieciešams modernizēt atbilstoši mūsdienu un nākotnes vajadzībām, kāpinot bērnu un jauniešu intelektuālo potenciālu un veicinot domāšanas prasmes, jauno tehnoloģiju apguvi un gatavību inovācijām. Lai neturpinātos iedzīvotāju aizplūšana no lauku reģioniem, maksimāli saglabājamās lauku skolas, gan caur datorizētu tālmācību, gan veidojot šīs skolas kā lielāku skolu filiāles. Mācību materiāliem jābūt pieejamiem bez maksas internetā. Apvienība atbalsta obligātās vidējās izglītības ieviešanu, katram abiturientam jāzina vismaz divas svešvalodas – Eiropas Savienības valstu valodas. Jāveicina patriotisms visā mācību procesā, sevišķi caur Latvijas vēstures kā atsevišķa mācību priekšmeta, latviešu valodas un literatūras apgūšanu. Nepieciešams palielināt latviešu valodas un literatūras mācību stundu skaitu.

Bērni ar īpašām vajadzībām iekļaujami sabiedrībā, radot viņiem iespējas mācīties vispārizglītojošajās skolās, papildus apgūstot amatu, kas vairo iespēju dzīvot patstāvīgi pēc skolas beigšanas.

Būtiski uzlabojama profesionālā un arodizglītība, modernizējot gan izglītības iestāžu ēkas, gan mācību procesu. Rūpīgi analizējamas perspektīvo profesiju vajadzības, un profesionālajai izglītībai, tāpat kā vispārīgajai izglītībai, vidusskolās jābūt pietiekami vispusīgai un elastīgai, lai sagatavotu skolēnus mainīga darba tirgus nosacījumiem. **Valsts apmaksāta izglītība īstenojama tikai valsts valodā**, mazākumtautībām mācot attiecīgās tautas vēsturi, tradīcijas un kultūru pašu valodā. Ieviešot šo principu bērnudārzos, pēc trim gadiem to iespējams ieviest sākumskolā, vēl pēc trim pamatskolā un pakāpeniski visā izglītības sistēmā.

Jo sevišķi svarīga ir bērnu un jauniešu interesu izglītība, zinātniski tehniskā jaunrade un sporta nodarbības, gan obligātās, gan ārpusstundās, kas pieejamas katram bērnam vai jauniešim. Gribam pilnveidot Latvijā iedibināto sistēmu darbam ar īpaši apdāvinātiem skolēniem, kur ietilpst mācību priekšmetu olimpiādes, pulciņi un pētnieciskie projekti. Sporta joma, kur līdz šim līdzekļi izmantoti nēcaurkatāmi un nepietiekami efektīvi, optimizējama, lai jaunieši varētu daudz plašāk iesaistīties ārpusstundu sporta nodarbībās. Veidojama integrēta sistēma līdz pat augstākajiem sporta sasniegumiem. Jāsakārto atbalsts sportam, priekšroku dodot tiem sporta veidiem, kas nodrošina masveidīgu un aktīvu amatieru sportistu dalību un spēj pārstāvēt Latvijas vārdu visaugstākajā līmenī Olimpiskajās spēlēs un pasaules čempionātos.

Apzinoties mākslas un mūzikas neaizstājamo lomu jauniešu personības veidošanā, veicināmas mākslas nodarbības, mūzikas instrumentu spēle un kora nodarbības vispārizglītojošās skolās. Nodrošināms, lai ikvienam skolēnam būtu iespēja muzicēt, dziedāt, nodarboties ar vizuālo mākslu vai daiļamatniecību.

Nepieciešams būtiski palielināt informācijas tehnoloģiju izmantošanu izglītībā, arī tiešsaistes režīmā sadarbojoties ar citām Eiropas un pasaules izglītības iestādēm, lai vismaz neklātienē būtu iespējams izmantot to materiāli tehniskos un intelektuālos resursus. Izglītības iestāžu programmās svarīgi atvēlēt laiku apmācībām ar atklātā koda informācijas tehnoloģiju risinājumiem.

Apvienība veicinās vienotas nacionāli patriotiskas jauniešu organizācijas izveidošanu, kas nodrošinās jaunatnes militāri patriotisko audzināšanu (uz Jaunsardzes bāzes) un sekmēs jauniešu ārpuskolas audzināšanu (māksla, kultūra, nacionālās tradīcijas, tehniskā jaunrade, valsts un dzimtā novada vēstures izzināšana).

Uzlabojama skolotāju profesionālā apmācība augstskolās. Līdztekus teorētiskajai un metodiskajai bāzei īpaši jāuzsver skolotāja loma nācīgas apziņas veidošanā. Priekšmetos, kuros trūkst pedagogu, var strādāt speciālisti bez augstākās pedagoģiskās izglītības, bet ar izglītību attiecīgajā nozarē.

Augstākās izglītības jomā nepieciešams būtiski celt izglītības kvalitāti, finanšu līdzekļus maksimāli koncentrējot valsts attīstībai un ekonomikas stimulēšanai nepieciešamo speciālistu sagatavošanai. Darba devēji jāiesaista studiju rezultātu formulēšanā, profesionālo augstākās izglītības programmu izveidē arī ilgtermiņā, uzņēmējiem, kas piedāvā studentiem prakses vietas, nodrošināma iespēja saņemt nodokļu atlaides. Veicināms izglītības pakalpojumu eksports, atbalstot ārvalstu studentu apmācību. Tāpēc augstskolās pieļaujama apmācība Eiropas Savienības valstu valodās, taču ne krievu valodā.

Būtiska nozīme būs mūžizglītībai, jo, strauji mainoties gan tehnoloģijām, gan prioritātēm, nav iespējams ar vienu un to pašu zināšanu bagāžu produktīvi nostrādāt visu darba mūžu. Īpaši svarīgi izglītību pilnveidot jomās, kas saistītas ar nozīmīgākajām valsts tautsaimniecības attīstības prioritātēm – atjaunojamo energoresursu veicināšanu un energoefektīvu būvniecību.

Tāpēc Apvienība atbalstīs izglītības programmu inovatīvu tehnoloģiju atbalstam. No finanšu resursiem, kas papildus iegūti no emisijas kvotu tirdzniecības un zaļajiem nodokļiem, izveidosim pasaules līmeņa profesionālo tālākizglītības programmu, un arī vispārējās un augstākās izglītības programmu, apmācot speciālistus (arhitektus, būvinženierus), kas spētu radīt zema energopatēriņa ēkas, profesionālus enerģijas ekonomistus, kas nepieciešami, lai sagatavotu speciālistus darbam energoservisa kompānijās, u.c. Līdzšinējā prakse pierāda, ka augstas kvalitātes izglītību var nodrošināt, nevis piešķirot finansējumu, par kura izlietojumu neviens nevienam neatskaitās, bet nodrošinot priekšfinansējumu dažādiem nevalstisko organizāciju un privātu mācību iestāžu Eiropas Savienības fondu projektiem, kas paredzēti šās jomas atbalstam.

Latvijai ir visas iespējas kļūt par valsti, kurā daudzos uzņēmumos tiek radīti produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību un stabilu noietu ārējos tirgos. Lai valsts nodrošinātu gan fundamentālās zinātnes, gan arī pielietojamo pētījumu attīstību, tiks izveidota stabila sasaiste no jaunradīta produkta izgudrošanas līdz praktiskam tirgus risinājumam. Tāpēc radāma un ieviešama inovatīvu produktu finansēšanas sistēma, kur grantus uzņēmējiem jaunu produktu radīšanai un ieviešanai ražošanā riska kapitāla fondi piešķir kopīgi ar Latvijas zinātniekiem. Nepieciešamas arī jaunu produktu radīšanas atbalsta programmas uz eksportu orientētiem uzņēmumiem.

Ar privātā sektora līdzdalību izveidojami nozaru centri – puduri, ko veido zinātnes iestādes, mācību un pilotražošanas iecirkņi (speciālistu apmācībai un jauno tehnoloģiju ieviešanai praksē), biznesa inkubatori un tehnoloģiju pārneses centri, arī nozares ražotnes. Unikālu, dārgu pētniecības aparāturu un iekārtas der koncentrēt kompetences centros, kas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un zinātnes iestādēm nodrošina piekļuvi šīm iekārtām un savus pakalpojumus.

Ar valsts finansējumu nodrošināma pieejamība zinātniski tehniskajai literatūrai, datu bāzēm un patentu datu bāzēm. Atjaunojama valsts finansēta intelektuālā īpašuma aizsardzības (patentēšanas, tostarp patentu ekspertīzes) sistēma valsts zinātnes iestādēs. Izveidojama Latvijas Inovāciju padome, iekļaujot tajā valdības, uzņēmēju un zinātnes pārstāvjus.

Attīstība

Apvienība ir gatava pārbūvēt Latvijas ekonomiskās attīstības modeli pēc pasaules mūsdienīgākajiem paraugiem, vienlaikus sabalansējot valsts budžetu un vairojot starptautisko uzticību Latvijai.

Mēs atbalstām ekonomikas atjaunošanas stratēģiju un, izmantojot mūsdienīgākās masu komunikācijas metodes, arī rīcību, kas Latviju padarītu par pasaules vadošo “zaļās” ekonomikas zīmolu. Vienlaikus šāda stratēģija ļaus principiāli **samazināt Latvijas enerģētisko atkarību no Krievijas**, stiprinot valsts drošību.

Mēs iniciēsim Latvijas “NEGAvalu (ietaupītās enerģijas) programmu” – nosakot zema energopatēriņa ēkas par vienīgo pieļaujamo būvniecības un rekonstrukcijas standartu, kopumā nodrošinot 50 TWh enerģijas ietaupījumu turpmākajos 10 gados, tādējādi atsakoties no lielas daļas importētās enerģijas, paaugstinot uzņēmumu rentabilitāti, būtiski samazinot bezdarbu un vairojot nodokļu ieņēmumus, sekmējot konkurētspējīgas būvniecības un tās satelītiindustriju atdzimšanu.

Mērķtiecīgi izstrādāsim dažādu zema enerģijas patēriņa ēku finansēšanas instrumentus, piemēram, sadarbībā ar rotācijas fondiem, energoservisa kompānijām.

Noteiksim Eiropas Savienībā un pasaulē augstākos obligātos atjaunojamo energoresursu lietošanas mērķus – 2020. gadā 60% Latvijas kopējās energobilances un 30% transporta degvielas patēriņa būs vietējas izcelsmes atjaunojamā enerģija. Tas Latvijas uzņēmējiem nozīmē vērā ņemamas izredzes pelnīt gan iekšējā, gan ārējos tirgos. Savukārt sabiedrībai kopumā šāds attīstības scenārijs ļaus izrauties no šābrīža nabadzības, jo radīs tūkstošiem darba vietu un papildu nodokļu ieņēmumus sociālo un izglītības programmu vajadzībām. Lai sasniegtu 60% mērķi, ekonomiski pamatoti jānodrošina:

- koordinēti energoefektivitātes pasākumi mājāsaimniecību, ražošanas, pakalpojumu un publiskajā sektorā. Energoefektivitātes pasākumu potenciāls ir milzīgs – daudzdzīvokļu ēkas patērē 5–10 reizi vairāk siltumenerģijas nekā nepieciešams, ražošanas uzņēmumi patērē par 30%–50% vairāk enerģijas nekā identiski uzņēmumi Skandināvijā. Profesionāli izstrādāti energoefektivitātes projekti ražošanas sektorā atmaksājas 0,5–3 gadu laikā, mājokļu sektorā – 7–15 gadu laikā. Energoefektivitātes pasākumiem ir trīskāršs iespaids uz valsts ekonomikas attīstību – tie iedibina jaunus uzņēmējdarbības veidus un darbavietas, palielina ražošanas uzņēmumu konkurētspēju un eksportspēju, novērš par fosilo enerģiju tērētas naudas aizplūšanu no valsts un ļauj to no jauna ieguldīt energotaupības un citos uz izaugsmi vērstos pasākumos;

- no vietējiem atjaunojamiem resursiem ražotas degvielas industrijas attīstība, kas nodrošina divējus ienākumus – ne vien siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotas pārdošanai starptautiskajā tirgū, bet arī darbavietas un nodokļu ieņēmumus no zaļās degvielas izejmateriālu iegūšanas un ražošanas. Veicināma ir tikai tādas no vietējiem resursiem saražotas degvielas izplatība, kas ir lētāka gala patērētājam (pateicoties 0% akcīzes nodoklim) un kuras ražošana neprasa valsts atbalstu. Šobrīd šī degviela ir attīrīta biogāze, rapša eļļa un arī otrās paaudzes sintētiskā biodegviela, ko var lietot jebkurā transporta līdzeklī bez jebkādas modifikācijas. Paredzams, ka jau tuvākajos gados tirgū nonāks no biomasas iegūta sintētiska degviela, kas Latvijas milzīgās biomasas rezerves ļaus ilgtermiņā pārvērst eksportējamā transporta degvielā;

- elektroenerģijas ražošanas un siltumapgādes nozares attīstība ir jāsamēro ar ieguvumiem, ko radīs vērienīga energoefektivitātes programma. Latvijas sabiedrība nav tik turīga, lai maksātu par enerģiju, ko tā var netērēt. Vienlaikus atbalstāmi projekti, kas saistās ar atjaunojamiem energoresursiem, kas ilgtermiņā finansiāli atmaksājas vairāk nekā to fosilās alternatīvas. Jau šobrīd efektīvs biomasas enerģijas megavats ir vairākas reizes lētāks nekā no fosilās enerģijas radītais, un valstij jādara viss iespējamais, lai Latvijas uzņēmējiem būtu pieejami vislētākie enerģijas avoti. Tāpēc līdz 2020. gadam jāpanāk, lai starptautiskie un vietējie investori būtu ieinteresēti izvietot lielas biomasas koģenerācijas stacijas visās lielajās Latvijas pilsētās, tādējādi izmantojot vietējos resursus, nodrošinot darbavietas reģionos, vienmērīgu valsts ekonomisku attīstību un piedāvājot šos relatīvi mazākos projektus īstenot vietējam kapitālam un būvniekam, nevis uzbūvēt un darbināt no ārzemniekiem atkarīgu elektrostaciju;

- pašvaldību energoplānu izstrāde – Latvijas pašvaldībām ir nepilnīgs priekšstats par to, cik daudz enerģijas tās var ietaupīt, kā attīstīt mūsdienīgas enerģijas jaudas, cik daudz resursu tam nepieciešams. Šābrīža ekonomiskajā situācijā pašvaldības nevar atļauties finansēt šādus energoplānus, tāpēc jāpiesaista finansējums no emisijas kvotu tirdzniecības vai Eiropas Savienības atbalsta programmām, šo plānu vienotu metodiku izstrādājot ar starptautiski atzītu un neatkarīgu speciālistu palīdzību;

- efektīva siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības pārvaldība – visi resursi no starptautiskās un Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas jānovirza investīcijām gan publiskajā, gan privātajā, gan mājāsaimniecību sektorā un pieejamiem kredītiem energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu jomā. Tādējādi tiek radīta pašfinansējoša inovatīva ekonomika, kas pelna no zaļās enerģijas eksporta un energoefektivitātes ieguvumiem, vienlaikus palielinot naudas masu tautsaimniecībā.

Uz Hipotēku bankas pamata izveidota Attīstības banka veicinās saimniecības, tai skaitā farmācijas, kokmateriālu apstrādes, inovatīvu lauksaimniecības uzņēmumu, atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju, tranzīta un loģistikas attīstību.

Svarīgs valsts attīstības virziens arī turpmāk būs satiksmes un sakaru infrastruktūra. Panākama reāla ceļu būvnieku konkurence, lai ar šā brīža līdzekļiem varētu rekonstruēt vairāk ceļu, nodrošinot arī lauku ceļu atjaunošanu. Iespējama nodeva no tranzīta kravām, ko pārvadā pa autoceļiem, šos līdzekļus novirzot ceļu atjaunošanai. Attīstāma satiksmes organizācija, datorizēti satiksmes organizācijas modeļi. Gan pašā valstī, gan Eiropas virzienā jāattīsta ātrgaitas pasažieru vilcienu satiksme, īpašu uzmanību pievēršot „Rail Baltica” projektam. Par svarīgāko atzīstams sabiedriskais transports, būtiski samazinot braukšanas ilgumu no reģionu centriem uz Rīgu, un veloceļu attīstība pilsētās. Valstij jāveicina ostu izaugsme un tranzīta iespējas, taču arī rēķinoties ar Krievijas tirgus neparedzamību.

Veicinot konkurenci starp pakalpojumu sniedzējiem uz izmantojot valsts atbalstu infrastruktūras izveidei, nodrošināsim augstas kvalitātes platjoslas interneta pieejamību ikvienam iedzīvotājam visā Latvijas teritorijā, sasniedzot līderpozīcijas interneta pakalpojumu ziņā visiem valsts iedzīvotājiem.

Valsts veidojama kā daudzcentru attīstības modelis, vienlaikus nevājinot Rīgas kā reģionālas nozīmes metropoles pozīcijas. Ar teritoriju plānojumu un investīciju politiku mazināsim nelabvēlīgās atšķirības gan starp reģioniem, gan pašos reģionos.

Labklājība

Apvienība uzskata, ka drošākais sabiedrības pamats ir ģimene. Latviskas ģimenes ideāls ir stabila laulība ar vismaz 3–4 bērniem ģimenē. Lai pārvarētu ietilgušo demogrāfisko krīzi, nepieciešams ik latvietī viest drošības sajūtu par savu personisko, ģimenes un valsts nākotni. **Tikai tādai valstij, kurā dzirdamas priecīgas bērnu balsis, ir nākotne!** Nepieciešama cita demogrāfiskā politika, kas veicina latviešu dzimstību, mazina latviešu izceļošanu, vairo nelatviešu izceļošanu, mazina nelatviešu ieceļošanu un sekmē šejienes nelatviešu iekļaušanos latviešu vidē. Augstākas latviešu dzimstības pamats ir latviešu saimnieka statuss. Nodokļu sistēmai un citiem atbalsta pasākumiem jābūt tādiem, lai bērni ģimenei būtu ekonomiski izdevīgi.

Mēs izvērtēsim iespēju nodrošināt „māmiņu algu” izmaksu divu gadu laikā no bērna piedzimšanas, otrajā gadā to nodrošinot vismaz daļējā apmērā no iepriekšējās darba algas. „Māmiņu alga” nodrošināma, arī ja bērna kopšanas atvaļinājumā esošais vecāks darbu zaudējis pirms atvaļinājuma. Sadarbībā ar kredītiestādēm izveidojama speciāla valsts programma, kas paredzēta ģimenēm ar bērniem un sniedz tām izdevīgākus hipotekāros kredītus. Par otro un katru nākamo bērnu jāpiešķir vienreizējs pabalsts, stingri nosakot, kam pabalsts tērējams (tai skaitā dzīvokļa remontam, bērnu izglītībai, pirmajai iemaksai par jaunu mājokli).

Vajadzīga vienota valsts programma bērnodārzu rindu likvidēšanai pašvaldībās, nodrošinot līdzfinansējumu Eiropas Savienības piešķirumiem bērnodārzu paplašināšanai vai būvniecībai. Ieviešim principu „nauda seko bērnodārza audzēknim”, paredzot valsts vai pašvaldību līdzfinansējumu bērnu apmācībai privātos bērnodārzos.

Lai kompensētu nelabvēlīgo demogrāfisko tendenci ietekmi uz valsts ekonomiku, veicināma visu iedzīvotāju (pensionāru, invalīdu, sieviešu bērna kopšanas atvaļinājumā, māsaimnieču u.c.) ekonomiski produktīva darbība, jo pat straujš dzimstības kāpums nevarēs novērst zemas dzimstības negatīvās sekas ilgākā laika periodā. Jaunās sakaru iespējas, brīvprātīgo organizācijas var sniegt pašrealizācijas iespējas arī iedzīvotājiem, kuri vecuma vai kustību traucējumu dēļ ir nošķirti no sabiedriskās dzīves.

Veicināsim nelatviešu latviskošanos un pārkrievo to mazākumtautību atgriešanos savas kultūras vidē, sadarbībā ar minoritāšu mītnes valstīm atbalstot baltkrievu, ukraiņu, poļu, ebreju un citu mazākumtautību izglītības un kultūras biedrību darbu.

Veicināma arī krievvalodīgo iesaistīšanās Krievijas tautiešu mājupatgriešanās programmās, pastāvīgi jāpalīdz repatriantiem ar padomu un pārceļšanās pabalstiem. Kad saimniecība atgūsies un aktualizēsies ārzemju darbaspēka piesaiste, demogrāfiskā un saimniecības politikas apvienojamas, lai saimniecība attīstās intensīvi, ar augstāku darba ražību, nevis ekstensīvi, ar lētāku darbaspēku, tāpat jāveido īpaša tautiešu programma, lai pēc iespējas nodrošinātu svešumā aizbraukušo latviešu atgriešanos mājās.

Mēs piedāvāsim grozījumus Pilsonības likumā, lai ik latvietim būtu tiesības uz Latvijas pilsonību, pielaujot dubultpilsonības iespēju, taču vienlaikus pārtraucot nekontrolēto naturalizāciju un iestrādājot likumā nosacījumus, kas ļautu atņemt pilsonību nelojāliem jauniešiem. Nostiprināsim arī imigrācijas likumu, it īpaši nepieļaujot bijušās PSRS viesstrādnieku klātbūtni, lai Latvijā neuzturētu krievu valodas pašpietiekamību uz valsts valodas rēķina, tāpat tādu ļauzu ieceršanu, kas nāk no kultūrām ar kardināli atšķirīgu vērtību izpratni un uzvedību.

Veselības aprūpe Latvijā šobrīd ir krīzes situācijā, līdz ar to par galveno šajā jomā mēs uzskatām situācijas stabilizēšanu un veselības aprūpes pakalpojumu plašu pieejamību. Tālākā nākotnē mēs izvirzām mērķi pakāpeniski palielināt iedzīvotāju līdzdalību pašu veselības apdrošināšanā un ieviest reālu konkurenci veselības aprūpes pakalpojumu sfērā.

Lai sasniegtu šos mērķus, mēs piedāvājam:

- krīzes periodā prioritāri nodrošināt neatliekamo medicīniskos palīdzību, maksimāli izmantojot ģimenes ārsta institūciju un vietējās slimnīcās saglabājot neatliekamās palīdzības nodaļas;
- pilnveidot valsts pasūtījumu ģimenes ārstiem, paplašinot profilaktiskā darba apjomu un atjaunojot svarīgāko slimību dispanserizācijas sistēmu;
- samazināt pacientu līdzdalības maksājumu līdz līmenim, kāds ir samērojams ar iedzīvotāju maksātspēju;
- izstrādāt tādu veselības aprūpes pakalpojumu grozu un standartus, kas atbilst valsts budžeta iespējām, atsakoties no dārgiem un krīzes laikā nepamatotiem iepirkumiem, samazinot birokrātiju un veicinot e-medicīnu;
- būtiski ierobežot farmācijas industrijas spiedienu uz ārstiem un zāļu reklāmas. Mazināt aptieku ķēžu veidošanas iespējas;
- pieņemt normatīvo aktu grozījumus, kas paredz valsts veselības aprūpes pakalpojumu iepirkumu no izmaksu ziņā izdevīgākā pakalpojumu sniedzēja neatkarīgi no tā īpašuma formas – valsts vai privātā uzņēmuma;
- izstrādāt un pieņemt likumu par Latvijas ārstu kameru – pašpārvaldi profesionālajos jautājumos. Veicināt medicīniskās literatūras izdošanu latviešu valodā;
- atbalstīt veselības pakalpojumu eksportu, paplašinot piedāvājumu ārvalstniekiem;
- ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa nodokļu atlaīžu (attaisnoto izdevumu) palīdzību veicināt brīvprātīgu iedzīvotāju veselības apdrošināšanu, tādējādi atslogojot valsts budžetu, nodrošinot kvalitatīvus pakalpojumus un ekonomiski atbalstot veselīgu dzīvesveidu;
- izvērtēt iespēju pēc ekonomiskās situācijas uzlabošanās ieviest obligāto veselības apdrošināšanu.

Krīzes laikā viens no galvenajiem valsts uzdevumiem ir nodrošināt iztikas minimumam atbilstošu atbalstu ikvienam, kam tas ir nepieciešams, īpašu uzmanību pievēršot bez darba palikušajiem. Mēs ievērojami palielināsim valsts atbalstu ģimenēm ar bērniem, arī zemu atalgotajiem darbiniekiem, ko vislabāk var veikt ar labvēlīgākas nodokļu sistēmas palīdzību – proti, palielinot ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo minimumu un neapliekamo minimumu par apgādājamo personu. Paredzēsim īpašu atbalstu Nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem un politiski represētajiem un nodrošināsim sociālās garantijas latviešu leģionāriem. Jāpārskata arī

esošā valsts sociālās apdrošināšanas sistēma, pensiju nodrošināšanas nolūkā sociālo budžetu atslogojot no tam neraksturīgām funkcijām.

Lai sasniegtu šos mērķus, mēs piedāvājam:

- izveidot pārkvalifikācijas un darba vietu programmu bez darba palikušajiem lauku iedzīvotājiem, nodrošinot apmācības pēc iespējas tuvāk dzīves vietai;
- bezdarbnieka pabalsta apmēru visu pabalsta saņemšanas periodu piesaistīt sociālās apdrošināšanas iemaksām, pēdējos mēnešos nemaksājot visiem vienādi zemo 45 latu pabalstu;
- izvērtēt iespēju ierobežot bezdarbnieku pabalsta maksimālo summu krīzes periodā;
- valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu un garantētā minimālā ienākuma pabalstu palielināt līdz 60 latiem;
- līdz 2016. gadam saglabāt priekšlaicīgas pensionēšanās iespēju;
- invalīdu pensijas turpmāk neaplikt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli;
- pensiju piemaksas un „māmiņu algas” izmaksāt no valsts pamatbudžeta, tā atslogojot sociālās apdrošināšanas budžetu, kam pildāmas pamatfunkcijas – pensiju, bezdarbnieku pabalstu u.c. izmaksas;
- pensijas saņēmēja nāves gadījumā daļu no pensijas turpina saņemt viņa laulātais, summa atkarīga no laulībā nodzīvoto gadu skaita;
- nekavējoties nepieciešams atgriezties pie pirmskrīzes laikā noteiktā ar nodokli neapliekamā ienākuma minimuma – 90 latiem. Uzlabojoties valsts budžeta situācijai, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums palielināms līdz iztikas minimumam, kura aprēķinu metodoloģija izstrādājama no jauna;
- ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamās izdevumus par medicīnas un izglītības pakalpojumiem un privāto veselības apdrošināšanu nekavējoties palielināt no 150 līdz 300 latiem gadā, bet, uzlabojoties valsts budžeta situācijai, – līdz 700 latiem gadā.

Valoda un kultūra

Latvija ir vienīgā valsts pasaulē, kur latviešu tauta var pilnvērtīgi attīstīt un saglabāt savu valodu un kultūru. Kultūra ir galvenais, kas latviešus atšķir no citām tautām. Uz latviskuma stiprajiem pamatiem veidosies kultūras inovācijas, kas tradicionālo pacels jaunā gaismā un nesīs pasaulē.

Valoda ir nacionālās identitātes pamats. Tieši „Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK panākusi, ka latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir noteikta Satversmē, tā ir Saeimas un pašvaldību darba valoda, un ikvienam ir tiesības no valsts un pašvaldību iestādēm saņemt atbildi latviešu valodā. Tomēr ikdienā latviešu valoda vēl nav kļuvusi par galveno saziņas valodu valstī. **Latvijas valstij ir jācīnās pret divvalodību un jāstiprina latviešu valodas pozīcijas visās dzīves jomās**, īpaši plašsaziņas līdzekļos un komercdarbībā. Par normu ir jākļūst praksei, ka Latvijas valsts un pašvaldību amatpersonas Latvijas plašsaziņas līdzekļiem informāciju sniedz tikai valsts valodā.

Likumdošanā iestrādājama norma, kas garantētu, ka darbā apkalpojošā sfērā tiek pienēmi cilvēki arī bez krievu valodas zināšanām – tas novērstu situācijas, kad latviešu jauniešus bez krievu valodas zināšanām nepieņem darbā un viņi darba meklējumos spiesti pamest Latviju. Jāpieņem stingrāki nosacījumi, lai nodrošinātu valsts valodas lietošanu importa precēm uz oriģināletiketēm.

Lielāks latviešu valodas apjoms nepieciešams elektroniskajos medijos. Filmas un raidījumi televīzijā demonstrējami oriģinālvalodā ar latviešu subtitriem, nepieļaujot krievu valodas dominanci. Bērniem paredzētās filmas noteikti dublējamas. Apvienība atbalstīs latviešu filmu industrijas – gan pilnmetrāžas mākslas filmu, gan dokumentālo un animācijas filmu tapšanu un apri.

Lai nodrošinātu valsts valodas lietošanu, nostiprināsim Valsts valodas centru un palielināsim tā pilnvaras.

Mēs saskatām iespējas mūsu **kultūru** daudz plašāk izvest pasaulē. Mācīsimies no Skandināvijas, kur ar pārdomātu valsts atbalstu populāro mūziku izdevies padarīt par būtisku eksporta produktu, vienlaikus popularizējot savas valstis visā pasaulē.

Profesionālisms Latvijas kultūrā ir mūsu bagātība. Veidosim ciešu sadarbību ar latviešu radošo inteligenci, panāksim tās aktīvu un tiešu līdzdalību Latvijas valsts nākotnes veidošanā, nodrošinot radošo profesionāļu sociāli ekonomiskās intereses un tiesības.

Apvienība rosinās ģipāšu programmu, kas ļaus renovēt muzeju ēkas un kāpināt to energoefektivitāti, tādējādi ietaupot uzturēšanas izdevumus, kurus būs iespējams novirzīt muzeju darbības pilnveidošanai un apmeklētāju piesaistīšanai. Apvienība atbalstīs un veicinās Okupācijas muzeja ēkas rekonstrukciju un muzeja turpmāku attīstību.

Mākslas, mūzikas, kino, grāmatu u.c. autortiesību regulējumā jāņem vērā lietotāju un autoru, nevis starpnieku intereses. Autori paši nosaka, kā izmantojami viņu darbi – pārpublicējami, ievietojami internetā vai citur. Valsts rada likumisko bāzi, lai interneta pakalpojumu veidā būtu ērti pieejams arī tas kultūras mantojums, kuru vairs nav izdevīgi komerciāli izplatīt, bet ko vēl aizsargā autortiesības. Valsts atbalsta invalīdu tiesības saņemt bezmaksas informāciju.

Apvienība atbalsta kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu, māksliniecisko jaunradi, lībiešu kultūras mantojuma un valodas saglabāšanu, latgaļiešu kultūras un latviešu valodas izlokšņu bagātības aktualizēšanu un saglabāšanu, starptautiskus kultūras un mākslas sakarus. Ģipāši rūpēsimies par Dziesmu un deju svētku tradīciju saglabāšanu un finansējumu koku un deju kolektīvu kustības turpināšanai.

Jārada labāki nosacījumi sabiedriskā labuma nevalstiskajām organizācijām kultūras programmu finansēšanai no privātiem ziedojumiem, vienlaikus nodrošinot šo ziedojumu izlietošanas kontroli.

Vide

Dabiskā vide ir mūsu nacionālā bagātība, kurā sakņojas tautas garīgais spēks. Tā vienlaikus var veicināt mūsu valsts ekonomisko attīstību. **Gudri saimniekojot, dabiskās vides saglabāšanas un tās izmantošanas mērķi ir savietojami.**

Nepieciešams apzināt iespējamās nelabvēlīgos dabas procesus un, izmantojot Eiropas Savienības finansējumu, sagatavoties jūras krastu noskalošanai, Latvijai neraksturīgu augu un dzīvnieku sugu attīstībai un plūdiem. Izstrādājama progresīva lauksaimniecības politika (analizējot pārtikas produktu resursus pasaulē, enerģētiskās kultūras, modernās tehnoloģijas, nodrošinot augstāku pievienoto vērtību Latvijā audzētiem lauksaimniecības produktiem), plānojot pieaugošās eksporta iespējas. Latvijai jācenšas vairāk orientēties uz bioloģisko lauksaimniecību, veidojot visu valsti kā no ģenētiski modificētiem organismiem brīvu zonu.

Meži ir nozīmīgs energoresurss, kas izmantojams gudri, domājot par valsts nākotni. Jāveicina racionālāks koksnes patēriņš, izmantojot koksnes atlikumus enerģētikā, stimulējot šo resursu noietu vietējā tirgū. Mežizstrāde ļauj iegūt ne tikai koksnes resursus, bet vienlaikus mežus dara labāk pieejamus un samazina pārmērīgo bebru skaitu. Jāveicina arī daudzveidīgas rūpniecības attīstība, izmantojot koksnes resursus, taču te jādome par augstu pievienotu vērtību, nevis neapstrādātu kokmateriālu eksportu. Apvienība atbalsta ilgtspējīgu meža politiku, vienlaikus izvērtējot atsevišķas mežizstrādi aizliedzošas normas.

Apvienība uzskata, ka vides aizsardzības politika pārlieku balstījies uz aizliegumu un sodu sistēmu, bez kādas pilnībā, protams, nevarēs iztikt. Sodi par atkritumu izgāšanu dabā ir pat būtiski jāpalielina. Vienlaikus rūpīgi jāpārskata gan aizliegumi, gan birokrātiskās procedūras, regulējumu pārnesot vairāk uz ekonomiskiem mehānismiem, piemēram, ar depozīta maksām novēršot atkritumu nonākšanu vidē un arī veidojot sadarbību starp ražotājiem un vides speciālistiem, kopīgi meklējot ekonomiski efektīvākos un videi saudzīgākos risinājumus.

Latvija līdz šim nav pietiekami izmantojusi savu milzīgo „zaļās valsts” potenciālu. Aizsargājamo dabas teritoriju tīkls jāizmanto, iespējami veicinot ekotūrismu un citus rekreācijas pasākumus. Vienlaikus nekavējoties atjaunojama kompensāciju sistēma par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, līdztekus gan pārskatot, vai visi šie ierobežojumi tiešām ir nepieciešami no sugu un dabīgo dzīvotņu aizsardzības viedokļa. Ja valsts finanšu stāvokļa dēļ kompensāciju izmaksas vēl dažus gadus nebūs iespējamas, tās jāaizstāj ar valsts ilgtermiņa obligācijām. Ar nodokļu atlaidēm veicināma privātā kapitāla piesaiste aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā.

Vienlaikus iespējams veicināt cita veida uzņēmējdarbību – attīstot ekoloģiskās pārtikas, dabīgās kosmētikas un medikamentu ražošanu, vides filmu un skaņu ierakstu radīšanu, dabai draudzīgu tehnoloģiju izstrādi.

Latvija Eiropā un pasaulē

Mēs apzināmies, ka notikumus Latvijā arvien vairāk ietekmē starptautiskās norises. Mūsu ekonomika būs būtiski atkarīga no pasaules un īpaši Eiropas saimnieciskās attīstības. Mūs ietekmēs globālās klimata pārmaiņas, starptautiskais terorisms, migrācija un drošība pasaulē. Taču mums arī **pašiem jāspēj arvien lielākā mērā iestāties par savām interesēm starptautiskajās organizācijās**, stingri apzināties Latvijas intereses un tās īstenot dažādos līmeņos, tostarp tiecoties pēc noteikumiem, kas mūs padarītu par Eiropas Savienības kontekstā lielāku un ietekmīgāku dalībvalstu līdzvērtīgu partneri, it īpaši vienotās lauksaimniecības politikas jomā.

Īpaši svarīgi ir laikus iesaistīties jaunā perioda ES fondu plānošanā, panākot vienlīdzīgu attieksmi gan pret „vecajām”, gan „jaunajām” ES dalībvalstīm, saglabājot ekonomiskās attīstības izlīdzināšanas ideju, kas paredz vājāk attīstīto valstu stimulēšanu. Plašāk īstenojama Baltijas valstu un Baltijas jūras valstu sadarbība, kas ļautu vienoti aizstāvēt savas intereses Eiropas Savienībā. Par spīti budžeta problēmām, Latvijai jābūt nopietni gatavoties prezidentūrai Eiropas Savienībā, kas ir vēl viena iespēja nest Latvijas vārdu pasaulē.

Latvija un latviešu kultūra ir piederīga Rietumu civilizācijai. Taču **Krievija** šobrīd īsteno politiku, lai Latviju pārvērstu par „krievu pasaules” daļu. „Krievu pasaule” tiek veidota kā krievu civilizācija pretstatā Rietumu civilizācijai, apvienojot valstis, kur lieto krievu valodu, kam ir kopīgs skats uz vēsturi un kuras ietekmējas no krievu kultūras. Latvijai jāapzinās, ka procesi, kas Latviju tuvina „krievu pasaulei”, ir līdzvērtīgi pārkrievošanai padomju laikā. Milzīgais daudzums krievvalodīgo raidījumu un filmu televīzijā, krievu titri kinoteātros, kabeltelevīzijas un ciparu televīzijas, kur tiek piedāvāti tikai Krievijas kanāli, Latvijas iedzīvotājus attālina no rietumnieciska domāšanas veida un tuvina tos „krievu pasaulei”. Apvienība konsekventi iestāsies pret šiem procesiem – gan ekonomikā, gan kultūras jomā.

Krievija turpina nomelnot latviešu leģionārus. Tādēļ Apvienība arī turpmāk starptautiski skaidros patiesību par latviešu leģionāriem, par pamatu ņemot 1998. gada Saeimas Deklarāciju. Apvienība visos līmeņos uzsvērs, ka komunisma noziegumi ir pielīdzināmi nacionālsociālisma noziegumiem, un uzstās, lai šis fakts tiek starptautiski atzīts, tāpat veicinās citu 20. gadsimta vēstures faktu starptautisku skaidrošanu. Aktualizēsīm prasību pēc kompensācijām no PSRS tiesiskās mantnieces Krievijas par okupācijas laikā radītajiem zaudējumiem Latvijas valstij un tautai.

Centieni Latviju izveidot par „krievu pasaules” valsti slāpējami ar mērķtiecīgu ārpolitiku. Latvija nedrīkst atkāpties no Gruzijas, Ukrainas un Moldovas rietumnieciskā kursa, kas mazinājis Krievijas ietekmi šajās valstīs. Kopā ar Poliju, Baltijas valstīm un citām postkomunistiskajām ES dalībvalstīm Latvijai jāaizstāv stingra ES politika attiecībā ar Krieviju. Latvijai jāaglabā cieša draudzība un alianse ar Amerikas Savienotajām Valstīm. Jāapzinās, ka stingra ASV iesaiste Latvijā palīdz Latvijai nostiprināties Rietumu pasaulē.

Vairāk rūpēsimies par saviem **tautiešiem**, kas dažādos laikos un dažādu iemeslu dēļ apmetušies uz dzīvi ārvalstīs. Apgādāsim viņus ar vēstīm no dzimtenes, tā stiprinot latvisko identitāti. Uzlabosim statistikas datu bāzi par aizbraukušajiem, veiksīm pētījumus par to, ar kādiem

nosacījumiem tie būtu gatavi atgriezties dzimtenē. Kombinējot svētdienas skolas, tālmācību, pilna laika skolas (ar iespēju dzīvot kopmītnēs), ir jāpanāk, lai vairumam ārzemēs dzīvojošo latviešu bērnu būtu iespēja apgūt latviešu valodu, literatūru un vēsturi atbilstoši Latvijas pamatskolas izglītības prasībām.

Aktīvāk dibināsim ekonomiskos sakarus jebkurā mūs interesējošā pasaules reģionā. Atbalstīsim Baltijas valstu pārstāvniecību sadarbību, apvienojot spēkus un resursus.

Labā pārvaldība

Valdība bez sabiedrības uzticības nevar izvest valsti no krīzes, tāpēc viens no nozīmīgākajiem uzdevumiem ir zaudētās uzticības atjaunošana. Lai īstenotu šajā programmā minētās prioritātes, jāveido maza un efektīva valsts pārvalde. Nepieciešams būtiski samazināt birokrātiju un paātrināt administratīvos procesus, izmantojot gan automatizāciju, gan lieku procedūru likvidēšanu, arī ārējos normatīvos aktus atļaujot pieņemt ministrijas līmenī. Tomēr valsts pienākums ir ne tikai atļaut darbiniekus, kas jaunajos apstākļos kļuvuši lieki, bet arī piedāvāt augsta līmeņa pārkvalifikācijas iespējas. Krīze ir ne tikai pārbaudījums, bet arī iespēja valsts aparātu kompleksi pārbūvēt, kas pamatots ar funkciju analīzi – nekādā gadījumā nedrīkst turpināt mehānisku finansējuma samazināšanu visām jomām. Valsts darbosies efektīvi, ja valsts pārvaldes darbiniekus izdosies saliedēt kopīgā lietā, aizraut. Institūciju reformas jāpabeidz ātri, nodrošinot turpmāku stabilitāti. Korupcijas riski mazināmi, vienkāršojot procedūras un padarot tās pārredzamas – viss process pārskatāms tiešsaistē. Valsts darbinieka atalgojumam jākļūst atkarīgam no izmērāmiem darba rezultātiem. Papildus korupcijas risku novēršanai nepieciešama nesaudzīga korupcijas apkarošana un arī valsts pārvaldes depolitizācija. Izstrādāsim pasaules pieredzei atbilstošu lobēšanas likumdošanu, lai sakārtotu un sabiedrībai padarītu caurskatāmas politiskās varas attiecības ar uzņēmējiem un dažādām interešu grupām kopumā.

Iedzīvotāju iniciatīvas grupām un nevalstiskām organizācijām uzticamas būtiskas valsts funkcijas un resursi to īstenošanai (apmācības, prasmju apgūšana, finanšu resursi). Šāda sistēma ļaus nodrošināt plašu pilsonisko līdzdalību, pilnvērtīgāk īsteno valsts pārvaldes funkcijas un nepazaudēt spējīgus esošos un bijušos valsts pārvaldes darbiniekus. Jāveido pilotprojekti kompaktām jauna tipa valsts pārvaldes institūcijām, kurās koncentrēti talantīgākie darbinieki, tā aizstājot daudz smagnējākās vecā tipa valsts institūcijas. Nozaru efektīva pašregulācija izmaksā vairākas reizes mazāk, nekā to regulēšana ar tradicionālajām administratīvajām metodēm.

Valsts budžetu plānosim četru gadu periodam atbilstoši noteiktām prioritātēm un sasniedzamiem rezultātiem rādītājiem. Iestādes finansēšanas vietā nepieciešams finansēt funkciju, un valsts institūcijām atļaut izmantot kārtējā gada budžeta atlikumu divu gadu laikā.

Valstī jāattīsta sakari – bezmaksas vai subsidēts plašjoslas internets visā valsts teritorijā ir būtisks nosacījums, lai neturpinātos iedzīvotāju aizplūšana no lauku reģioniem. Vienkāršots e-paraksts jāievieš lietotājiem bez maksas un jānosaka kā obligāts saziņā starp valsts institūcijām. Elektroniskais paraksts saistāms ar personas identifikācijas karti, kurā tālākā nākotnē digitāli iekļaujamas visas personai nepieciešamās apliecības un atļaujas. Ja iespējams, darba vietās veicināms brīvs darbalaika režīms, tāldarbs un darbs no mājām, nepilna darba diena – un dažādi citi pielāgojumi mazu bērnu vecākiem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, strādājošiem pensionāriem un citām ekonomiski aktīvu iedzīvotāju kategorijām, kas nevar strādāt pilnu slodzi. Plaši izmantojamas e-demokrātijas iespējas, nodrošinot sabiedrības dalību dokumentu komentēšanā, e-referendumi gan valsts līmenī, gan reģionos. Vienlaikus rūpīgi jāizvērtē ieguvumi un izmaksas, nepieļaujot nepamatoti dārgu un dubļošu e-projektu attīstību.

Datu apmaiņas formāti un protokoli ir pēc iespējas centralizēti, savukārt konkrēto rīku izvēle – pēc iespējas decentralizēta. Ikvienu iestādi vai pat mazāku struktūrvienību var lemt, kādus rīkus izmantot, ja vien spēj nodrošināt vajadzīgo "ārējo uzvedību" – t.i., saražot un saprast datus atbilstošā formātā. Par prioritāti nosakāms pēc iespējas plašāks atklāta koda un atklāta standarta lietojums valsts sektorā.

Uzņēmējdarbība un nodokļi

Apvienība apņemas īstenot šajā programmā noteiktās prioritātes. Mēs esam gatavi diskutēt ar sabiedrību un sociālajiem partneriem par savu priekšlikumu pilnveidošanu un to ieviešanas mehānismiem. Šie priekšlikumi sagatavoti, pilnveidojot Roberta Zīles ekonomisko programmu. Tā, ja būtu ņemta vērā iepriekšējo valdību laikā, ekonomisko krīzi būtu darījusi ievērojami vieglāku.

- Valsts atbalsta grūtībās nonākušus lābticīgus kredītņēmējus, atvieglojot fizisku personu maksātspējas procedūru. Banku parādnieku ģimenes netiek izliktas no vienīgā mājokļa, tām tiek nodrošināts valsts atbalsts, lai mājokli varētu īrēt vai apmainīt pret citu. Vienlaikus uzskatām, ka ar likumu jānosaka komercbanku līdztatbilde, ņemot vērā to iepriekš īstenoto kredītpolitiku.

- Atdzīvīnāms mājokļu tirgus, ieviešot šādus pasākumus:

- 1) valsts galvojums jaunajām ģimenēm pirmā mājokļa iegādei 30% apmērā no banku pieprasītā nodrošinājuma;

- 2) dubulta nekustamā īpašuma nodokļa likme neapdzīvotiem mājokļiem, kas tiek turēti neizmantoti, gaidot cenas celšanos nākotnē;

- 3) mājokļu kadastra vērtības padarāmas prognozējamākas un tuvākas tirgus situācijai, „nogludinot” nenormāli lielus kadastrālo vērtību lēcienus īsā laika posmā un nepamatotas kadastrālo vērtību atšķirības līdztīģiem, netālu novietotiem īpašumiem.

- Izstrādājams jauns Hipotekārās kredītēšanas likums ar mērķi:

- 1) ieviest valsts uzraudzību pār hipotekāro kredītēšanu, uzticot Finanšu un kapitāla tirgus komisijai hipotekāro kredītu izsniegšanas uzraudzības funkcijas;

- 2) normatīvajos aktos iestrādāt izsniedzamā hipotekārā kredīta un ķīlas samērojamības principus, arī risku novērtēšanas sistēmu.

- Pilnveidojami maksātspējas nosacījumi ar mērķi:

- 1) nodrošināt maksimāli ātru un lētu maksātspējas procesu gan komersantiem, gan privātpersonām;

- 2) nodrošināt hipotekārā kredītņēmēja aizsardzību pret viņa vienīgā mājokļa atņemšanu maksātspējas procesa laikā;

- 3) nodrošināt reālu hipotekārā kredītņēmēja atbrīvošanu no turpmākajām saistībām pret banku maksātspējas procesa beigās;

- 4) nodrošināt pēc iespējas drīzāku maksātspējas procesā nonākušo komersantu komercdarbības atjaunošanu.

Mūsu priekšlikums – uzlikt lielāku nodokļu slogu patēriņam, kapitālam, lielajiem ārvalstu uzņēmumiem un dārgajiem vai neizmantotajiem nekustamajiem īpašumiem, neefektīvi izmantotiem resursiem, vienlaikus nodokļus ievērojami samazinot darbaspēkam, mazajiem uzņēmējiem un ģimenēm ar bērniem. Pastāvīgi novērosim un analizēsim nodokļu izmaiņu ietekmi uz iekasēto nodokļu apjomu. Izveidosim efektīvu sākotnējā mantiskā stāvokļa deklarēšanas sistēmu.

- Iedzīvotāju ienākuma nodokļu jomā:

- 1) uzlabojoties valsts budžeta situācijai, samazināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi no 26% uz 23%;

- 2) lai palielinātu iedzīvotāju ienākuma nodokļa progresivitāti, nekavējoties atgriezties pie pirmskrīzes laikā noteiktā ar nodokli neapliekamā ienākumu minimuma – 90 latiem. Izvērtēsim iespēju ieviest progresīvo iedzīvotāju ienākuma nodokli vidējā termiņā;

- 3) pakāpeniski palielināsim neapliekamo minimumu par katru apgādājamo un paredzēsim progresīvu tā pieaugumu par katru nākamo bērnu;

4) iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi pašnodarbinātajām personām nepieciešams pielīdzināt uzņēmumu ienākuma nodokļa likmei – 15%, vienlaikus kā izvēles iespēju pilnīgi visiem pašnodarbinātajiem ieviešot patentmaksu – 200–300 latu gadā;

5) ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamās izdevumus par medicīnas un izglītības pakalpojumiem un privāto veselības apdrošināšanu nekavējoties palielināt no 150 līdz 300 latiem gadā, bet, uzlabojoties valsts budžeta situācijai, līdz 700 latiem gadā;

6) neaplikt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli ienākumus no kapitāla, kas nepārsniedz 1000 latu gadā.

- Nekustamā īpašuma nodokļa jomā:

1) ieviest progresīvu nekustamā īpašuma nodokļa likmi par apdzīvojamo platību no 0,3% līdz 1% no kadastrālās vērtības gadā atkarībā no mājas vai dzīvokļa vērtības, nodrošinot tiesības uz atvieglojumiem personām ar maziem ienākumiem un paredzot neatliekamo platību;

2) neizmantotai apdzīvojamai platībai piemērot dubultu nekustamā īpašuma nodokļa likmi;

3) ieviest nodokļu atlaides ēkām, kas sasniegušas noteiktu zemu enerģijas patēriņa līmeni.

- Uzņēmumu ienākuma nodokļa jomā:

1) paaugstināt uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi no 15% uz 25% uzņēmumiem, kuru peļņa pārsniedz 5 miljonus latu gadā;

2) līdz 5% samazināt uzņēmumu ienākuma nodokļu likmi par reinvestēto peļņas daļu;

3) mazos uzņēmumus ar ieņēmumiem līdz 25 000 latu gadā atbrīvot no nodokļa maksāšanas, ieviešot simbolisku patentmaksu – 200–300 latu gadā;

4) motivēt uzņēmumu ieguldījumus pētniecības projektos, kas ir uzņēmumu ilgtermiņa ieguldījums konkurētspējas un produktivitātes kāpināšanā, ar nodokļa atlaidi šo izmaksu apjomā laika periodam no 2010. līdz 2015. gadam.

- Pievienotās vērtības nodokļa piemērošanā: mazajiem uzņēmumiem no 10 000 līdz 25 000 latu palielināt ieņēmumu sliekšni gadā, kuru pārkāpjot jāsamaksā PVN.

Ar nodokļu sistēmu atbalstīsim vietējo resursu izmantošanu – ieviešot diferencētus paaugstinātus akcīzes nodokļus fosilajai enerģijai (dabasgāzei, degvielai, mazutam) un gūtos ieņēmumus ieguldot uzņēmējdarbības atbalsta instrumentos energoefektivitātes paaugstināšanai; nosakot paaugstinātu CO₂ nodokli lielajiem un vidējiem uzņēmumiem, kas neīsteno enerģijas taupīšanas plānus, vienlaikus piešķirsim dažādas nodokļu atlaides enerģiju taupošiem uzņēmumiem.

Mēs uzskatām, ka uzņēmējdarbības atdzīvošanās ir galvenais priekšnoteikums, lai Latvija izkļūtu no ekonomiskās krīzes. Līdzsvarotākas kopējās nodokļu sistēmas ieviešana ar mazākiem nodokļiem darbaspēkam ir galvenais instruments, kas Latvijā ļautu radīt uzņēmējdarbībai labvēlīgāku vidi. Vienlaikus uzņēmējdarbību, jo sevišķi mazo uzņēmējdarbību, var veicināt vairāki citi papildu mehānismi. Būtiski ir sakārtot politiskās varas un uzņēmējdarbības attiecības, ieviešot caurskatāmu un pasaules pieredzei atbilstošu lobēšanas sistēmu, līdztekus veicinot kreditēšanas tirgus atdzīvošanos.

Lai sasniegtu šos mērķus, mēs piedāvājam:

1) ievērojami atvieglot nodokļu nastu pašnodarbinātajām personām un mazajiem uzņēmumiem ar ieņēmumiem līdz 25 000 latu gadā, piedāvājot iespēju PVN un uzņēmumu (iedzīvotāju) ienākuma nodokļa vietā maksāt simbolisku patentmaksu – 200–300 latu gadā;

2) atvieglot uzņēmuma dibināšanas, likvidēšanas, grāmatvedības kārtības u.c. procedūras, īpaši mazajiem uzņēmumiem un pašnodarbinātajām personām;

3) nodrošināt uzņēmējdarbības kreditēšanas atsākšanu Latvijā, sniedzot valsts galvojumus kredītiem, uz kuru pamata tiek radītas jaunas darba vietas, veicināt krājaizdevu sabiedrību attīstību, atceļot to darbību diskriminējošus nosacījumus;

4) panākt valsts un privātās partnerības projektu reālu iedzīvināšanu, pārliecinot par to nepieciešamību starptautiskos aizdevējus, it īpaši veicinot enerģijas servisa kompāniju iesaistīšanos valsts un pašvaldību ēku energoefektivitātes uzlabošanā;

5) optimizēt ES fondu administrēšanas sistēmu, būtiski samazinot iesaistīto institūciju skaitu, vienkāršojot procedūras un samazinot izmaksas;

6) maksimāli samazināt ES fondu projektos ieguldīto līdzekļu aprites laiku un atmaksu uzņēmējiem (optimāli 12–15 mēneši);

7) sadarbībā ar Eiropas Komisiju pārskatīt lielo projektu avansēšanas sistēmu, būtiski paātrinot projektu īstenošanu un atslogojot valsts budžetu;

8) pārskatīt ES fondu prioritātes, priekšroku dodot pasākumiem, kas veicina uzņēmējdarbību, eksportu, valsts konkurētspēju, attīsta izglītību un zinātni, vērsti uz sabiedrībai nozīmīgu infrastruktūras objektu izbūvi un sakārtošanu;

9) izveidot virkni jaunu finanšu instrumentu inovatīvas ekonomikas atbalstam – Zaļo investīciju fondu (no fosilo nodokļu ieņēmumiem, ES un SVF aizdevuma līdzekļiem), lielo tautsaimniecības nozaru asociācijām piešķirt līdzekļus nozaru krājaizdevu sabiedrību izveidei maza un vidēja apjoma energotaupības pasākumu finansēšanai, radīt enerģijas servisa kompāniju izveides veicināšanas programmu un vienoties ar komercbanku pārstāvjiem par kredītēšanas nodrošināšanu augstas kvalitātes energotaupības un enerģijas projektiem;

10) ieviest atbalsta pasākumus, kas vērsti uz ekonomiski efektīvas un Latvijas starptautiskajām saistībām atbilstošas importa aizstāšanas politikas īstenošanu un ļautu kāpināt Latvijas komersantu ražojumu pievienoto vērtību.

Drošība un tiesiskums

Mēs uzskatām, ka ilgtermiņā Latvijas valstiskuma garants ir iekšējās un ārējās drošības nostiprināšana. Mēs konsekvēnti atbalstīsim Latvijas dalību un ciešāku iekļaušanos NATO struktūrās. Latvijas drošības nostiprināšanai vēlam Latvijā izvietot NATO karabāzi. Arī turpmāk mums nepieciešamas augsti profesionālas bruņoto spēku vienības, kas spēs piedalīties starptautiskajās miera uzturēšanas operācijās. Nostiprināsim Zemessardzi kā pilnvērtīgu Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļu. Zemessardzei, kad nepieciešams, jāspēj iesaistīties kārtības nodrošināšanā, sadarbojoties ar valsts un pašvaldības policiju. Atbalstīsim iespēju zemessargiem arī turpmāk glabāt dienesta šaujamieroci mājās.

Veicināsim Jaunsardzes organizācijas attīstību, paplašināsim augstskolas studentu iespējas apgūt militāro mācību.

Latvijas drošībai būtiska ir policijas reforma, pārejot uz cilvēkresursu ziņā mazskaitlīgāku, toties profesionālāku un efektīvāku policijas sistēmu.

Aktīvāk cīnīsimies ar valstij nelojālām, bieži Krievijas finansētām organizācijām. Nodrošināsim konsekvēntu saukšanu pie administratīvas un kriminālas atbildības par totalitāru režīmu slavināšanu, genocīda attaisnošanu un okupācijas fakta noliegšanu.

Rūpēsimies, lai, ņemot vērā apstākļus, kādos karavīri un policisti pilda savus dienesta pienākumus, viņi saņemtu visas pienācīgās sociālās garantijas.

Pilnveidosim bruņoto spēku un policijas sadarbību Baltijas valstīs, vienlaikus meklējot sadarbības partnerus Skandināvijas valstīs un visā Baltijas jūras reģionā.

Nodrošināsim ikviena indivīda tiesības uz taisnīgu tiesu, kas paredz arī lietas izskatīšanu laikus. Lai to panāktu, jāpieņem grozījumi normatīvajos aktos, mainot atsevišķu kategoriju lietu piekritību, paplašinot to lietu kategorijas, kuras skata rakstveida procesā, pārskatot pārsūdzības instanču skaitu atsevišķām lietu kategorijām. Jāievieš videokonferences iespējas gan praktiskajā, gan normatīvajā līmenī. Jāveicina vienota tiesu prakse, publiskojot tiesu nolēmumus.

Lai nostiprinātu tiesu varas neatkarību, noteiksim skaidru un saprotamu ilgtermiņa sociālo garantiju sistēmu tiesu sistēmā strādājošajiem.

Īpaša uzmanība jāpievērš cīņai pret korupciju, finanšu noziegumiem un narkotiku tirdzniecību. Būtiska ir kibertelpas drošība, tāpēc tās aizsardzībai nodrošināms gan nepieciešamais finansējums, gan atbilstoši apmācīti darbinieki. Nozīmīgs valsts drošības nosacījums ir cietumu sistēmas vispārēja reforma, kas paredz gan cietumu ēku kompleksu pārbūvi, gan sodu sistēmas maiņu. Kriminālsodu politikai ir jābūt vērstai uz to, lai sodītais atgrieztos sabiedrībā kā pilnvērtīgs sabiedrības loceklis. Gadījumos, kad nav pastrādāts sevišķi smags noziegums, kas apdraudējis personas dzīvību vai veselību, uzsvars liekams uz cietumsodiem ar salīdzinoši īsu termiņu, piespiedu darbiem un naudassodiem, tādējādi sasniedzot kriminālsodu politikas mērķi un vienlaikus samazinot budžeta izdevumus ieslodzīto uzturēšanai.

*Programmas redakcija pieņemta Nacionālās apvienības „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai” /LNNK dibināšanas kongresā **2010.gada 04.jūlijā**.*

Programmu izstrādāja abu partiju darba grupa „Visu Latvijai!” valdes locekļa Eināra Cilinska vadībā.